

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ad Leonem X. Pontificem Maximvm

[Straßburg], 1519

VD16 L 3409

R. P. Martini Lvtherii Avgvstiniani Vvittenbergensis De Poenitentia Sermo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34717

M. LV THERII SERMO

16 Ex præmissis colligitur, quod si canones conscientiam obligant, solum præuaricationes accumulunt, præceptum ecclesiæ ostendunt, & ultra non progrediuntur.

17 Cum autem D. Eckius, Vuittenbergenses non dicit attendere ueritatem, uidelicet, quod canones sunt poenarum a deo impositarum declaratorij, nisi sale cõdiatur, euanesceat factata sua ueritas, præsertim si non per f. scripseris.

18 Petit tamen, ut idem Eckius in propositione sua (quæ incipit, Erronea apparet &c.) ad idem & aptius loquat. Quæ enim controuersia est partium nõ aduersantiũ; nisi sic dicat Canones cumulatorios, aut declaratorios poenarũ, sed parua & minuta non curamus, nec prosequimur sophismata.

EX VVITTENBERGA CVRSIM VII
die mensis Iulij, Anno domini
M. CCCC. XVIII.

R. P. MARTINI LV
THERII AVGVSTINIANI VVITTEN
BERGENSIS DE POENITEN
TIA SERMO.

E indulgentijs sæpe locutus sum uobis, do-
nec id meruerim, ut hereticus accuser, ut au-
tem rem ipsam teneatis, possitisq; uosipsi cõ
illis conferre, ecce procedã iuxta eorũ sen-
tentiam, nisi ubi locus fuerit mea interferen-
di. Igitur eorũ sententiã, Poenitentiã diuidi-
tur in tres partes, quæ sunt, Contritio, Confessio, Satisfactio
PRIMA, Contritio (sic enim cõepit uocari uera poeni-
tentiã interior) duplici uia paratur. Primo per discussionem

DE POENITENTIA.

collectionem, detestationem peccatorū, qua quis, ut dicunt
 recogitat annos suos in amaritudine anī suæ, ponderādo
 peccatorū grauitatem, damnū, fœditatem, multitudinē, de
 inde amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ dānationis
 acquisitionem, & alia quæ possunt tristitiam & dolorem ex
 citare. Hæc autē contritio facit Hypocritam, immo magis pe
 ccatorem, quia solū timore præcepti, & dolore damni id fa
 cit. Et tales omnes indignè absoluuntur, & cōmunicantur.
 Et si libere deberent (remoto præcepto, & nimis pœnarū)
 confiteri, certe dicerent sibi nō displicere eam uitam præte
 ritam, quā sic coguntur displicere confiteri, immo quo ma
 gis timore pœnæ, & dolore damni cōteruntur, eo magis pe
 ccant, & afficiuntur suis peccatis, quæ cogunt, non autē uo
 lunt odisse. Siquidem lex & cognitio peccati, magis abun
 dare facit peccatū, ut Apostolus ait Roma. v. c. Et hæc est il
 la contritio, quā ipsi uocant extra charitatem nō meritorīā
 Alij uocant attritionem proxime disponentem ad cōtritio
 nem. sic em̄ ipsi opinant, quā opinionem errorē ego iudico
 Secundo paratur per intuitum & contemplationem spe
 ciosissimæ iustitiæ, qua quis in pulchritudine, & specie iusti
 tiæ meditatus in eam ardescit, & rapitur, incipitq; cum Salo
 mone fieri amator sapientiæ, cuius pulchritudinem uiderat
 Hæc facit uere pœnitentem, quia amore iustitiæ id facit, &
 hi sunt digni absolutiōe. exempli gratia, Si uis pœnitere de
 luxuria, non incipias numerare uitiā, fœditates, damna eius
 nam hæc non diu tibi durabant, cum sit uiolenta contritio
 ex ui præcepti facta. Sed intende in speciem castitatis, atq;
 ad commoda eius pulcherrima, ut ipsa tibi intīme placeat,
 sic de omnibus alijs uirtutibus. Sed hic regula talis notanda
 est, quod intuitus uirtutum sit dupliciter. Abstracīue, seu
 per se, & sic carnalem hominem parum mouent, quo mo
 do traditur per uerbum prædicationis, sic enim non nisi spe
 culatiue uidetur. Concretīue, siue per aliud, hoc est, exem

pli gratia, ut intuearis hoies, qui tali uirtute lucent, quorum oim speculū primū est Christus, deinde sancti in cœlo, uerū rudem & incipientem maxie mouent exempla p̄sentia, & sui seculi. Ideo uirginitatē in uirginibus, & innocentibus pueris intuere, usq; dum gemas a facie pulchritudinis eius. Sic castitatē, charitatē, patientiā, reliquaſq; oīes. Sic em̄ B. Anselmus docet ascendere ad amorē dei ex amore hoīs boni. Sic B. Aug. suā cōtritionem hausit ex intuitu illorū, quos ex Pontiano audiuit, & ipse confiteſ ecclesiā sibi ostendisse plenis manibus exempla uirginū & continentū, & sic odore illo optimo allecſtū. Sic & Apostolus se esse bonū odorem alijs in uitā, alijs in mortem. Signū est em̄ ueræ cōtritionis, si inspecto hoie casto, humili, benigno, suspires ex corde, quia non es talis, sic & ecclesia orat, ut deus nos per exempla sanctorū suorū restauret. Et B. Aug. li. viij. confess. Psal. cxix. sic exponit, Sagittæ potentis acutæ cū carbonibus uastatorib⁹ Sagittas interpretans uerba uirtutes prædicantia ad abstractiuā cognitionē, & carbones uastatores, exempla sanctorū uastantia omnē linguā dolosam, imo malā cupiditatem. Sic admirabili sapientia dei fit, ut nullus sibi bene uiuat. Et sapius fit, ut boni alijs profint dū nesciunt, imo fere semper nesciunt, qui dū incedūt simpliciter, alijs eorum uerbis & uita mouent miro affectu. Deniq; & pueri infantes ita nobis uiuūt, ut nobis innocentia speciem suauissime cōmendent, atq; ad pœnitentiā puocent. Sunt em̄ uiua monitoria. Non est itaq; qd queraris tibi deesse uirtutū exempla uiua, pueros intende, sicut Christus docuit, exhibens paruulū discipulis suis. Hęc est pœnitentia iucūda, uera, stabilis, & ex spiritu nata. Ratio oim prædictorū est. Impossibile est, ut odias aliquid uero odio & perfecto, cuius contrariū non prius dilexeris. Amor semper est prior odio, & odiū natura & sponte fluit ex amore, & sic nascit̄ zelus q̄ est iratus amor, id est, odiū malī propter bonū, sic odiū peccati & detestatio uitæ

DE POENITENTIA.

præteritæ, nulla cura, nullo labore quæsitæ, ueniunt sua sponte. alioquin preuerfissimo ordine, & nunquam pro futuro studio quærunt amor iustitiæ, per odiû peccati, imo machina desperationis, & deñciendi animi est talis puerfitas. Pœnitentiã em̄ debet esse dulcis, & ex dulcedine in irã descendere ad odiû peccati. Amor enim est uinculû perpetuum, quia uoluntarium, odium temporale, quia uolentû. Igitur persuade homini, primû, ut diligat iustitiã, & sine magisterio tuo conteretur de peccato, diligat Christû, & statim sui prodigus odiet seipsum. Sic Psal. xliiij. Dilexisti iustitiã, & odisti iniquitatem. Prius inquit, dilexisti iustitiã, & sic odisti iniquitatem &c.

COROLLARIUM.

Plus tibi discutiendû est confessuro, quantû diligas iustitiã quam quantû odias peccatû, multoque maiore, immo solo hoc labore tibi cogitandû est, quò futuram uitam agas bonam, quam quò deseras, aut odias præteritã malã. Verissimû est em̄ pro uerbiû, & omni doctrina de cõtritionibus hucusque data præstantius, quo dicit, Teut. Nymmer thun, die hochste bufs. Optima pœnitentiã noua uita. Sicut & Apostolus sonat ad Gal. vi. In Christo neque circumcisio, neque præputium aliquid ualet, sed noua creatura. Proinde cõfessurus id potissimû, & ante omnia tecû cogita, quid faceres, si nõ esset præceptum cõfiteudi, si nulla esset Quadragesima, si nulli confiterent, si nullus esset pudor, sed omnis oim plenaque libertas, an etiam sic uelles confiteri, conteri, pœnitere? quod si te nõ ita inuenis, iam scito te nõ ex amore iustitiæ, sed consuetudine & timore præcepti pœnitere, atque malle sequi turbã, si omnibus liceret nõ pœnitere. Si autem uelles, etiam si nullus pœniteret, confiteretur, cõtereretur, atque adeo si totus mundus aliter ageret, nec præcepti habita ratione pœnitere, sed amore nouæ uitæ & melioris, iam uere pœnites. Ecce hoc est, quod illi solent dicere, quod contritio in charitate facta, facit remitti peccata. Quod uerbû nescio, si omnes intelligunt, qui tam fre-

M. L V T H E R I I S E R M O

quenter ipsum in ore uersant, hoc scio, obscurissimum esse, nec a me aliquando intellectum. Hic uero inuenies, si non uis mentiri, te nō esse talem, sed potius uelles, ut prior uita liceret, quia sentis te omnino adhuc inclinari ad uitā priorem. Sic em̄ & B. Aug. confitetur in contritione sua se fuisse sollicitatū de uita præterita, immo si recte perpendas hæc dicta, facile dices nullū hominem esse in mundo, qui hanc cōtritionem habeat, uel saltem paucissimos. Et de me ipso cōfiteor similia omnino. Et si uere ac libere uelis confiteri, remoto deo, præcepto, pœna, gaudio, scio dices, Si nullus esset deus nullus infernus, certe uix pœniterem. Scio inquam talem esse tuā cogitationem, quantumlibet foris contritionem ostendas. Quid ergo hic faciemus? Oportet nos esse tales, & nō possumus esse tales, omnes ergo damnabimur? Absit. Sed respondeamus, Oportet, ut cognito te tali, non neges te talem, sed in angulum uadas, & iuxta consilium Christi, in abscondito ores patrem tuum in cœlis, dicens sine fictione, Ecce optime deus, pœnitendū mihi præcipis, sed talis sum ego miser, quod sentio me nolle, neq; posse, quare tuis prostratus pedibus, oro misericordiā & gratiam, fac pœnitentem, quem iubes pœnitere. Et sic cū B. Aug. ores, Domine da quod iubes, & iube quod uis. Et cū ecclesia, Cor pœnitens tribue. Hæc inquam oratio, & agnitio atq; confessio impœnitentiæ tuæ (si ficta nō fuerit) eo ipso faciet, ut deus te pœnitentem uerum reputet, & licet multum adhuc sentias te ad malum inclinatum, noli timere. Hæc confessio & oratio faciet, ut Christus suppleat de suo, quod deest de tuo. Atq; hæc orationem facias, nō te retrahat indignitas & impuritas tua accede confidenter, Quia si nō ante uis orare deum (ut multi stultissime agunt) q̄ fueris mundus, nunquā orabis. Et crede firmiter, Qui dedit tibi hanc tuī cognitionem peccati, te non rogante, dabit etiam gratiā oranti, immo ideo dedit cognitionem peccati & iustitiæ ut rogares gratiā. Sic Beatus

DE PŒNITENTIA.

Aug. cum Apostolo dicit, Per legem cognitio peccati, ut gratia donetur & impetretur. Accipe simile. Gentiles olim idola sua rogabant, & fiebat quod petebatur. Et avarus confidit in diuitias suas, & fit sicut uult, quantomagis ille uerus & bonus deus non sinit se frustra rogari & in se confidi.

COROLLARIUM PRIMUM.

Contritio uera non est ex nobis, sed ex gratia dei, ideo desperandū de nobis, & ad misericordiam eius confugiendū.

COROLLARIUM SECUNDUM.

Contritio incipit in pœnitente, sed non cessat per totā uitam usq; ad mortem, & non (ut multi putant) durat per horā confessionis duntaxat. Ecce sic habes, quō intelligas quod illi dicunt, oportere pœnitere in charitate, & cum bono proposito, quantū deus auxiliū gratiæ dederit. Nullus debet sacerdoti respondere se esse contritū, nec sacerdos requirere, nisi quod potest dicere, Nescio an sim contritus, Rogo tamen dominū atq; confido me sua gratia contritum, & quotidiē magis conterendum. Hæc de prima parte.

SECUNDA pars est cōfessio sacramentalis, & hic duo sunt notanda. Primū, ut nullo modo præsumas confiteri peccata uenialia, sed nec omnia mortalia, quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas. Ad impossibile autem nemo obligatur. Vnde in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia cofitebantur, ut patet prima Corinth. v. c. Si quis inter uos est fornicator aut avarus, aut idololatra, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiuscemodi nec cibum sumere. & illud Gal. v. cap. Manifesta sunt opera carnis &c. Vnde multi confitent, in quinq; sensibus, septem donis, septem sacramentis, octo beatitudinibus, & alijs multis distinctionibus peccatorū, uelut id curantes, ut nullū peccatum non cofiteantur, cum tamen inter ea quandoq; nullum uel uix ueniale sit peccatū, & fatigant frustra sacerdotem, perduntq; tempus, ac alijs sunt impedimento. Ideo duplici sis confiten

M. LUTHERI SERMO

di modo instructus. Vno quo sacerdoti oia manifeste mortalia confitearis, quanquam difficile sit discerni mortalia a uenialibus, nisi sint in opere manifesto, aut euidenti consensu cordis, ut maledictio, furtum, homicidium, luxuria, detractio, ira, amaritudo &c. Alio, quo deo confitearis reliqua omnia, imo cum b. lob dicas. Verebar omnia opera mea, sciens quonia non parcis delinquenti. Et Psal. xviiij. Delicta quis intelligit ab occultis meis munda me domine. Nam nulla sunt opera nostra etiam bona, quin sint peccata damnabilia, si deus in iudicium intret nobiscum. Sic dicit Psal. cxliiij. Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo ois uiuens. Item, Omnis homo mendax &c. Sola uero ista, confessione humili, & oratione nobis ignoscuntur & fiunt meritoria. Vnde & iussit nobis ut oremus, Dimitte nobis debita nostra. Quo circa dum uolumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus quam quod misericordiae dei nihil uolumus relinquere ignoscendum, nec confidere in eum, sed in confessionem nostram cupimus, ac per hoc uolumus securi esse, nec iudicium eius timere, cum tamen ei beneplacitum super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordiam eius. Hac ideo dixi, ut sitis praemoniti atque praemuniti in hora mortis, ubi diabolus non solum mortalia occulta opponet, & magnificabit, sed ex uenialibus, imo ex bonis operibus faciet non nisi horrenda peccata, & totam uitam perditissimam ac damnabilem ostendet, ut scias quod facias scilicet, ne tunc dicas. Heu utinam essem confessus, aut tempus haberem confitendi, ne forte desperas quod ipse cupit, sed confide & dicas. Scio quod omnis uita mea est damnabilis si iudicetur, sed dominus iussit, non in mea uita, sed in sua misericordia confidere, sicut ait, Confide fili remittuntur tibi peccata tua. Psal. lxxij. Quoniam melior est misericordia tua super uitas. Sic enim B. Bernardus, Cum aliquando mori se crederet, perdidit tempus meum, quia perdidit uixi, nec habeo, nisi quod cor con-

tristum & humiliatum deus non despiciet. Sic sic timor iudicij humiliabit te, sed spes misericordiae exaltabit humiliatū.

¶ Secundum, uide ne ullo modo te cōfidas absolui propter tuā contritionem. Sic em̄ super te & tua opera cōfides, id est pessime præsumes, sed propter uerbū Christi, qui dixit Petro, Quodcūq; solueris super terram, solutū erit & in cœlis. Hic inquam confide, si sacerdotis obtinueris solutionem & crede fortiter te absolutū, & absolutus uere eris, quia ille non mentitur quicquid sit de tua contritione. Nam sic non crederes sententiæ pronuntiatae super te a deo qui mentiri non potest, ac sic te ueracem & ipsum mendacem faceres, Nam sententiā illa debet esse rata & certa. Ideo multo magis tibi hic uidendū quomodo nihil huic fidei desit, q̄ cæteris omnibus, imo est per impossibile, quod confessus nō sit contritus, aut sacerdos nō serio, sed ioco absoluat, Si tamen credat sese absolutum, uerissime est absolutus. Tanta res est fides, & tam potens uerbū Christi. Damnabunt itaq; qui nolunt confidere sese absolutos, donec certi sint se satis contritos, Et super harenam, nō super Petram uolunt domū conscientiae suae aedificare. Sic legitur in Ecclesiastica historia, quod B. Athanasius ludens cum pueris baptizauit eos, sicut uiderat fieri a sacerdotibus, & baptizatos iudicauit B. Alexander episcopus. Item quidā minus illudens baptizari uoluit ad placendū imperatori, & inter ludendū, uiso angelo cū libro, credidit, & eo ipso ludicro baptismo uere est baptizatus. Quare plus est a confitente requirendū, an credat absolui, quā an sit uere contritus, sicut Christus a cæcis quaesuit, Creditis me posse uobis hoc facere? Et merito, quia contritio nunquam est uera satis, quod si esset uera, nō est tamen certa, & si esset certa, non tamen esset satis. Fides autem & uerbum Christi sunt uerissima, certissima, sufficientissima. Ruit ergo hic error illorum qui dicunt, quod sacramenta nouae legis sic sunt efficacia gratiae signa, quod si

M. LVTHERII SER. DE POENITENTIA.

quis etiã non sit contritus, sed attritus, modo nõ ponat obicem actualis peccati uel propositi mali, gratiã consequatur.

Ego autẽ dico tibi, quod si etiã contritus accesseris, & non credideris in absolutionem, sunt tibi sacramenta in mortem & damnationem. Fides em̃ necessaria est, quanto minus attritio, uel nõ positio obicis sufficit. Deniq; talis nullus est in mundo, qui nõ ponat obicem, nisi solus is, qui credit. Cum sola fides iustificet, & accedentem ad deum oporteat credere. Verissimũ est enim dictum illud cõmune, non sacramentum, sed fides sacramenti iustificat. Et beatus Augustinus, Abluit sacramentũ, non quia fit, sed quia creditur. Quod si sacramentũ non iustificat, sed fides sacramenti, quanto minus contritio, aut non positio obicis iustificat, sed fides &c. At hic tum quæstio resurget. Quomodo ergo differunt sacramenta ueteris & nouæ legis, si hæc æque non dant gratiã sicut illa? Hæc ad aliud pertinent tempus. Satis sit quod sacramenta nouæ legis sunt efficacia signa gratiæ, si credis, & non amplius. Hæc de secunda parte.

TERTIA est satisfactio, de qua quidem nihil legitur in scripturis. Dicunt tamen eam duobus modis fieri. Vno modo per impletionem operum, quæ sunt eleemosynæ, ieiunia, orationes. Alio modo per indulgentias. Sed de his habetis uulgarem sermonem nuper impressum, ideo ad præsens omitto, lege ibidem.

SERMONIS DE POENITENTIA A R. P.
MARTINO LVTHERIO VVITTENBERGAE HABITI, FINIS.

REVERENDI PATRIS AC S. THEOLOGIAE
Doctoris Martini Lutherij, de indulgentijs
sermo, Vvittenbergæ habitus, in latinam
linguam e Germanica uersus.